

Locuinti'a Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

e in

Strat'a Morariloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru primi decatu numai de la corespundintii regulari ai „Federatiunii.“
Articlii tramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA.

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esî Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Prețulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 6 " " "
Pre anulu intregu . 12 " " "

Pentru Romanii'a

prea. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
„ 6 lune 15 „ = 15 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Inserțiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taes-a timbrale pentru fisces-care publicatiune separatu. In localu deschisu 20 cr. de linia.
Unu exemplariu costa 10 cr.

Unu pasiu inainte.

Romanii d'in Austri'a avura a celebra in dfilele trecute doue serbatori cu totulu noue pentru ei, adeca denumirea baronului Petrino d'in Bucovin'a ca ministru alu agriculturii si promovarea colonelului Traianu Doda la rangulu de generalu, lucruri cu totulu neaudfte pana aci in Austri'a.

Catu pentru Dlu ministru Petrino, — desi se trage d'in una vechia familia de natiunalitate greca, — incatu scimu noi, dinsulu se considera asta-di de romanu, precum si cei-a-l-alti barbati bravi d'in Bucovin'a, cari porta numele de Petrino, si cari au datu dovedi eclatante despre sentimentele loru romane. Ori cari se fia parerile politice ale Dlui baronu Petrino, noi lu salutamu ca pre primul ministru romanu in asié numita Transilvania, séu partea germana a imperiului austriacu. Intr' adeveru, acestu-a este unu semnu, ca romanii d'in Austri'a inca au inceputu a deveni unu factoru, care nu va mai poté fi nece candu trecutu cu vederea; este unu semnu, ca principiile de egalitate si frațetate sunt multu mai respectate in Vien'a, unde câte-va sute de mfi de romani d'in Bucovin'a potu sé fia reprezentati prin unu ministru, decatu in Ungari'a, unde mai bine de unu milionu de romani sunt supusi celui mai nesuferitu absolutismu magiaru, si decatu in nefericit'a Transilvania, ai carei locuitori, intr'o majoritate imosante romana, genu mai bine de trei ani sub legea martiale a ministeriului d'in Pest'a. Nemtii au inceputu a cugeta, dar' magiarii, orbiti de poterea loru bruta, totu nu mai voiescu a recunose alta natiune decatu cea magiara si tienu inca Transilvani'a in catenele sierbitutii.

Nemtii d'in Transilvani'a a facutu dara unu pasiu mai multu catra federalismu; Dlu ministru Petrino fu insarcinatu a se pune in contielegere cu boemii, cari preste putienu voru esi invingatori d'in lupt'a loru persistinta contr'a dualismului omoritoriu. Astepta-voru ore magiarii, pana ce voru deveni objectu de ura inaintea natiuniloru conlocuitorie, insetate de libertate si de desvoltare natiunale; astepta-voru ei ore, pana ce nemultumirea in maltratata Transilvania se va pface in una desperatiune generale, carea va fi impinsa a se arunca orbislu a supr'a arbitriului despoticu; — astepta-voru ei ore pana ce vulcanulu va erupe cu tota furi'a sa, ce'a ce se pregatesce inca si in Croati'a unde, precum s'a potutu vedé d'in evenimintele mai noue, au inceputu chiaru si amicii guvernului magiaru a intorce spatele Dniloru Andrassy si Deak? Ar' fi bine, daca intemplantile d'in Transilvani'a aru servi de exemplu omnipotentiloru magiari si daca s'aru mai tredi si ei d'in visurile si illusiunile loru cele dulce; ar' fi bine ca sé nu astepte pana atunci, candu catastrofa va fi inevitabile, ci sé redee Transilvaniei libertatea ei deplina si sé lase pre romani si pre celealte natiuni d'in Ungari'a in conditiunile si drepturile loru de egalitate si de existinta natiunale. De altminte, ori-ce aru face magiarii asta-di, dupa crudimile loru; ori-cum s'aru imbunetati catra natiunile aservite de ei; n'aru poté sé cascige alta-ce decatu a alina ur'a carea a devenitu degiá implacabile. Cu tote aceste noi i facemu atenti la urmările funeste, cari au sé fia nesmintitu consecintie a le situatiunei triste, creata de ei. Nemtii d'in Transilvani'a, cari aru poté contá la unu spriginu puternicu la conatiunaliiloru loru d'in Germani'a, vedu de bine a nu se opune torintelui, ei incepu a tratá cu boemii polonii, etc.; si magiarii, elementulu celu mai slabu d'in tota lumea, ca-ci nu au pre nimene de amicu, ce facu ei? ei si-continua usurpationile si tirani'a loru, fara de a considera, ca mai este in lume unu picu de dreptate. Sé li fia de bine! Noi ni-amu implemitu si ni implemitu si asta-di detorintia ce o avemu catra unu poporu, orbitu de patim'a domuirei; catra unu poporu ametitu de poterea sa bruta; nimene nu ni va poté imputá, ca amu tacutu si ca n'amu aretatu aventurieriloru periculu si prepasti'a! Nemtii d'in Transilvani'a facura unu pasiu inainte; éra magiarii astepta ca

sé se verse pocalulu amaretiunei si desperatiunei. Sé i lasamu si sé-i compatimimu!

Sé trecemu inca una data in Transilvani'a si sé ne mai convingemu, ca acolo s'a facutu intr' adeveru unu pasiu inainte.

Cine a mai auditu pana asta-di ca, in Austri'a, unu soldatu romanu sé devina generalu? Cine a mai auditu, ca in Austri'a sé se recompenseze capacitatea, virtutea si meritele adeverate? Au nu vedemu, ca bravulu colonelu bar. Ursu, care a datu dovedile cele mai palpabile despre virtutea si capacitatea sa militare, este pusu in pensiuine, numai pentru ca a fostu si este romanu, in intielesulu adeveratu alu cuventului? Au nu vedemu, ca oficerii romani, rari nantes in gurgite vasto, au fostu disprețuiti totu-de-un'a, pre langa tota inteligentia loru superioare? Intr'adeveru, a vedé unu capitanu romanu, este una rara fericire in tota armata austriaca. D'in contra, vei vedé, ca ori-ce trasu-impinsu, chiaru si d'in strainetate, daca a avutu titulu de grafu, de baronu séu daca a fostu d'in atare familia aristocratica, cu unu cuventu, daca s'a trasu, precum se dfce, d'in una vitia mai nobila decatu a toturoru moritoriloru, a devenitu fara aménare capitanu, apoi in scurtu tempu colonelu, si preste putienu generalu; pana ce unu romanu, ori-catu de inteligentiu, ori-catu de bravu, ori-catu de credintiosu Domnitoriului séu, a ramasu in tota vietia sa ca locoteninte celu multu, si in fine a fostu pusu in pensiuine si i-s'a datu una cruce ca sé o puna pre pieptu séu, forte arare ori, inca si ce-va titlu vanu. Asié s'a recompensatu pana acuma virtutea militare a romanului in armata austriaca, ba, ascultati si ve infiorati, insu-si Avramu Iancu (sé ne inchinamu la acestu nume!) care, prin fidelitatea si eroismulu séu si a 40,000 de consoci ai séi, a meritatu mai multu titulu de generalu decatu multi generali perfidi, a jacutu, precum amu auditu noi, intr' una temnitia d'in Transilvani'a, indata dupa revolutiunea d'in 1848—9, ba ca ar' fi fostu chiaru si batutu intr' unu modu brutalu, de cine? De magiari? Ba, ca-ci pre acesti-a i-a batutu elu, ci de vorb'a ni se inneca.

Daca in asemene impregiarari, Majestatea Sa, pre-bunulu nostru monarcu, promová in dfilele trecute pre colonelulu Traianu Doda, unu romanu verde ca stegiarulu, la rangulu de generalu, acest'a este una fapta, care merita tota atentionea nostra; acestu-a este unu pasiu inainte, ca-ci Dnulu Traianu Doda nu este nece grafu, nece baronu de nascere, ci este unu descendinte simplu alu gloriosului nostru colonisatoriu, divulu si augustulu imperatoru alu Romaniloru, Ulpiu Nerva Traianu. Numele stranepotului se intalnesce cu alu strabunulu. Noi felicitamu d'in anima pre Dlu Traianu Doda, care a ajunsu, suntemu convinsi, numai prin capacitatea, intielegintia si meritele sale la acestu gradu inaltu militariu; soldatii nostri si oficerii, cari numai pentru-ca sunt de nascere romani, au fostu pururea desconsiderati in armata austriaca, voru ave in Dnulu generalu Traianu Doda unu spriginitoriu sinceru, unu parinte bunu, precum a fostu divulu imperatoriu Traianu care, ocupandu Daci'a, si-sfertica vestmintele si camesi'a de pre trupu pentru a legá ranele commilitoniloru séi; Dlu generalu Traianu Doda si-va pune tota silintia pentru a imbunetati sortea romaniloru d'in armata austriaca si pentru a intreveni la Majestatea Sa in favorulu confratiloru si conatiunaliloru séi, cari pana aci au fostu numai disprețuiti, respinsi daca nu si maltratati. Dlu generalu Traianu Doda nu va uitá, ca romanii aru senti una bucuria viaa, daca s'ar' infiintia vre-unu institutu militariu si pentru ei, de exemplu, in Transilvani'a, in care sé se cresca oficerii si soldatii romani cu propunere si exercitiu in limb'a romana, delaturandu-se cu totulu cea germana. Acestu-a este lucrulu celu mai de capetenia; ca-ci cine n'a vediatu cu anim'a franta, cum fetiorulu de romanu este

insultatu, maltratatu si palmuitu in modulu celu mai brutalu, câte-doi-trei ani, numai pentru ca elu ne pricepe ce insemna: „Halb rechts!“ „Halb links!“ Trebuie odata ca soldatul romanu sé scape de asemene maltratari brutale si degiositorie; trebuie odata ca nimene sé nu cuteze a comandá pre soldatul romanu decatu romanesc; trebuie odata ca romanii d'in armata austriaca sé pretinde acest'a; trebuie ca ei sé se trediesca si sé se misce una data; asié pretinde principiulu natiunaliu, principiulu dreptatii eterne.

In fine, sé mai spunemu ore una data, ce insemne la romani numele de Traianu? Nu; acestu nume este cunoscutu in Transilvani'a, chiaru si in ultim'a coliba romana; poporulu romanu d'in Transilvani'a pronuncia si asta-di cu una dulce si eterna suveniru: „Drumulu lui Traianu“, „Pratulu lui Traianu“, etc.; poporulu romanu d'in Transilvani'a canta inca si asta-di:

„Ah! sabi'a lui Traianu
Intr'o mana de romanu“, etc.

Numele Dlui generalu Traianu Doda va resuscita dara intre romani suveniru dulci d'in trecutulu loru.

Ionu Porutiu.

Primirea nostra caldurosa d'in partea Slovaciloru, frati in suferintie, — cu ocaziunea procesului de pressa, in urm'a carui-a furemu citati inaintea juriului d'in Tirnavia, — affa unu viu resunetu intre romanii adunati in 8 maiu in Sarsigu (cottulu Bihorului.) Ei dfceu ca onorea ce ni s'a facutu noue, se reversa si a supr'a loru. Trebuie sé accentuamu aci cu viaa bucuria, ca acesti siese-spre-diece romani sunt d'in comitatulu Bihorului, si a nume d'in valea Barcaului si tienutulu numitu Lunca, si ca ei sunt cei d'antaiu cari tramitu fratiloru nostri slovaci urmatori'a adresa de multumire:

„Fratiloru Slovaci!

„Caldurosa primire si manifestarea bucuriei documentata in privintia tinerului nostru publicistu Ioanu Porutiu la absolverea sa prin tribunalulu juratiloru d'in Tirnavia, d'in partea vostra, frati de o compata, strabatura si la noi Romanii bihoreni de langa valea Barcaului si tienutulu numitu Lunca; sentframu una bucuria nespusa, vediendu, cum-ca, ca frati si natiune de o sorte, pastrati in animele vostre aceleasi sentimente, cu cari este detoria una natiune apesata in privintia altei-a, de ace'a-si sorte. — Vi multumimu, fratiloru, si credeti-ne, ca prin acéta fapta ne ati onoratu; prin acéta fapta documentareti intim'a vostra simpatia si loialitate in privintia nostra; prin acéta fapta ati escitatu mai strinsa legatura intre doue natiuni apesate, carea va dura in eternu, ca cea mai intima amicitia; aceste sentimente le pastramu si noi in privintia voastra, ca ci numai prin fratietate vedemu salvate natiunile supimate.

„Vi multumimu inca una-data, fratiloru; — fapta voastra nu va fi uitata in antea Romaniloru d'in valea Barcaului si tienutulu numitu Lunca.

Datu in Sarsigu, in 8 maiu 1870.

„Ioanu Erdely m. p., Ioanu Ternovanu m. p., Gregoriu Borlanu m. p., Ioanu Nistoru m. p., Gavrielu Chislu m. p., Georgiu Pereni m. p., Andreiu Danilla m. p., Michailu Budo m. p., Ioanu Szilagyi m. p., Georgiu Grosu m. p., Georgiu Danilla m. p., Alesandru Covaciu m. p., Ioanu Sabo m. p., Gavrielu Fercheu m. p., Andreiu Ramocia m. p., Florianu Fercheu m. p.“

D'in Transilvani'a.

Doue scrisori, un'a d'in 29 Aprile, éra alt'a d'in 1 Maiu cuprindu lucruri si informatiuni, la a caroru lectura tí se scola perulu maciua. Un'a d'in acele epistole se ocupa mai multu numai cu preparativele alegerei unui deputatu dietale d'in nefericitulu comitatu alu Albei-de-diosu, Victoru

M a u r e r (june ca de 26 ani, jude primar) a recesu de la candidatura, dupa-ce aruncă si elu in noroiu vre-o trei mil de florini. Acum au ramasu pre campulu de lupta faimosulu secuiv Mihaile Lăzăr, caru-i nemtii i intentasera câte-va procese criminale si-lu condamnaseră pre duoi ani la temnită, apoi comitele A. Bethlen, care a dîsu mai de-una-di in sedintia publica că, dăca romanii voiescu să intre in functiuni, să merga in „V a l a c h i a“, că acolo este locul lor. Aflămu d'in mai multi omeni demni de credintia, că a sup'ra voturilor curge licitatiune formala, de la 10 pana la 50 fl. pentru unu vot! Era in unele comune bet'ra curge de trei septemane neincetatu. Unulu d'entre candidati a inceputu a propaga in publicu idee comunistice, promitiendu romanilor ca si secuiloru că, dăca lu-voru alege pre elu, apoi li va ajută să impartia mosfele cu „domnii“. Asié, să impartia mosfele cu „domnii“, adăca ca si pana acuma, luandu-le prin procese urbariali.

Si in acăsta disolutiune generale, nu mai este nimeni, carele să cūteze a lumină poporulu celu orbitu si imbetatu; caus'a este, că dupa-ce Transilvania se afla gemendu sub starea exceptiunale, adăca sub legea martiale, ori-cine s'ar încercă, de temnită ar' avé parte.

Rogămu pre d. assessoru Pertia si pre d. vice-spanu Ladai, ca in calitatea loru de amploiatu incai să remana neutrali, să nu mai caute in fatia nice unui magnatu si patrariu de magnatu, pentru-că au vedintu ei bine, ce onore au seceratu d'in gratia comitelui Franciscu Haller, a macelariului de preuti romanesci; să vedia ce-va-si mai departe, decătu numai pana la nasu. Pre pop'a d'in Wolldorf inea lu-rogămu, ca să nu amble cu duoi bani in trei punge, să nu promita voturi de unde n'are să dè.

Una a treia epistola ni spune, că duoi inspectori de scole au submisu la ministeriu cele mai rele raporturi asup'ra stărei scoleloru romanesci d'in comitate, dîcundu, că mai multe d'in acele a nu merita nice-de-cum numele de scole.

Afaceri scolare.

Caus'a scolastica a inceputu degià a se desbăte in unele diuarie romane cu tota seriozitatea, ce o merita atare obiectu de una importantia

atfătu de vitale pentru cultura si emanciparea unei natiuni. A radica poporulu insemneza a inaltia natiunea ins'a-si; cultura unui poporu e vietia unei natiuni, ér' ignorantia, mai alesu in timpurile nostre, e mortea unei natiuni. De aceea fia-care fiu alu natiunii e moralmente obligatu, a spriginu cu totu zelulu si tota energia caus'a educatiunii si culturii poporulu nostru, si inea cu atfătu mai vertosu, cu cătu că, fără de periclitarea existintiei nostre natiune, nu mai potemu fi indiferenti facia cu crescerea si cultura poporulu.

Dar' pre candu discutămu una atare caus'a momentosa, chiaru in interesulu acelei cause trebuie să fimu scutiti de ori-ce preocupatiuni si consideratiuni numai unilaterali, si să luămu in cumpănire serioasa si matura tote acele impregiurări, relatii si greutati, ce ni stau in calea invetiamentulu populariu; să studiămu afundu relatii-factice si să ne ferim a ne descarcă unii pre altii, că-ci ast-feliu, mai multu potemu strică de cătu folos causei, pentru care ne insufletim si lucrămu. Descarcarea prin unele diuarie romane numai asup'ra preutime si a ordinarietatu romanu, ca si candu numai acele aru fi vin'a, că caus'a scolastica nu prospereza dupa dorintia nostra, noi, dupa a nostra opiniune, basata pre fapte nenegabili, nu o potemu află de ajunsu motivata, cu atfătu mai vertosu, cu cătu că de pre sînte, conducerea causei scolare nu se afla numai in manile preutime, ci in parte mare in manile natiunii, va se dîca si in manile inteligintiei mirenesce si a poporulu. Scimă pre bine, că si in arci-dieces'a Albei-Julie se infintieza, pre bas'a representatiunii poporulu, asié numitele Senate scolare comunale si parochiale (confesiunale), si in fia-care districtu protopopescu se infintia căte unu senatu scolasticu districtuale si protopopescu, compusu pre calea alegerei d'in căte $\frac{2}{3}$ pãrti mireni si numai $\frac{1}{3}$ preuti; prin urmare ast-feliu, conducerea causei scolare a devenitu in manile natiunii intregu prin reprezentantii săi alesi.

Afirmatiunile unoru-a, că preutime, — firesce sunt si exceptiuni — nu s'ar interesă de caus'a scolastica si prin aceea nu si-ar feru turm'a de curs'a magiarisarei (vedi Gaz. Nr 26), nu sunt esacte; preutime, de-si lovita de tote calamitatile sortii vitrege, de-si lipsita pana si de mediu-locele subsistintiei cuvenite, totu-si, încătu scimă, in parte mare si-dă s'întia a-si implini detorintia sa

si facia cu caus'a scol., dar' ace'a inea trebuie se luă in cuvenita consideratiune, că preutime pote dispune numai preste armele morale ale ventului, ale persvaderei si capacitarei, apoi, candu cu aste arme morale nu pote reusi la scopu doritu, ce are preutime să faca mai incolo? să recurga la ajutorulu deregatoriilor civile? ap candu nice asié nu se pote ajută dupa dorintia ce să faca mai incolo? să faca aretări mai suste da asié e! dar' amu avutu dese ocațiuni a ved că unii preuti mai zelosi si tare interesati in scola, d'in caus'a zelulu lor au venit in neplăceri mari cu poporulu respectivu; firesce acestor intemplări potu să fia numai exceptiuni de la regula. Cu tote aceste, e fapta constatata, cum in cutare comuna, parintii prunciloru de scol prin intrevenirea deregatoriilor politice, au fost constrinsi a-si tramita pruncii la scola, parentii renitenti, firesce, s'au zalogitu, si apoi ce a urmatu? Preutulu respectivu ar' săi spune mai bine — destulu atfătu, că pruncii venira câte-va d' la scola, dar' apoi parentii ér' incetara a-i tramita sub diverse preteste, de serafia, frigu, de morbi si alte neajunse, dar' zalogele nu le-au mai scos fiindu-că dupa lege trebuiau să platesca pedepse dupla, etc. Aceste sunt fapte nenegabili si pre unele locuri nu pre-rare.

La tota templearea e destulu de trist, cand pre unele locuri suntemu siliti cu forti'a a induplecã pre parinti, ca să-si tramitia pruncii la scola. Apoi daun'a cea mai mare in respectulu progresulu d'in caus'a frecuentarei neregulate!

Apoi se mai scie, că d'entre docenti, cei mai multi se afla in stare miserabile, cu lefsiore anual de căte 20 fl. si 40 metrete in naturalie; acur ce progresu se pote acceptă de la atari invetiatori, cari sunt siliti a si vedé si de economiiloru, ca să nu piera de fome, ei si familiile lor si apoi docenti nostri confesiunali, ce ajutorie au capetatu pana acum de la regimu? pote pre aiurea se fia capetatu, dar' pre la noi forte putiem au capetatu. Eca dar' lips'a aduncu sentita pentru mai bun'a dotatiune a docentiloru; dotatiunea docentiloru confesiunali depinde pana acum numai de la buna vointia, priceperea si, asié dîcundu gratia poporulu resp., carele pre unele locuri nu este pre liberalu in asta privintia, si carele adese ori si tiene de maxima: cum amu traitu noi si parintii nostri, potu traif si fiii nostri, ce atfătu carte? se scia numai rogatiunile si cantările... si apoi aici, capacitatea de multe ori e mazeră

FOISIOARA

Despre principiulu natiunalitătii

in raportu cu progresulu generale alu civilizatiunii.

Discursu rostitu in Adunarea Societătii Transilvania in 1 Februaru 1870.

(Urmare.) *

Domni membri,

Eră datu gintii latine de a se pune in capulu miscării si de a portă stindardulu civilizatiunii. Pre candu German'a conserva inea si asta di seniorii săi feudali, ca ajunse mai antăiu a redă membroru sale unitatea si a le imprime o directiune civilizatrice, pentru ca să se pota aruncă cu taria in tote directiunile, unde geniulu său avé să opereze grandioasele revolutiuni ce aveau să faca gloria genulu uman.

Pre candu intunereculu intindeă negrele sale aripe peste totu, pre candu Islamismulu amenintia de a inghiti crestianismulu abatutu, in Franc'a renascu cugetarea cu scolare; in ea se redeseptă mai tare sentimentulu religiosu; ea, radicata ca unu singuru omu, se puse in capulu cruciateloru spre a redă crestianismulu focariulu si momentumulu salvatorelu său.

In Itali'a si in Franc'a incepă mai antăiu acea miscare comunale, care aveă să dè Italiiei libertatea sa, prin lupt'a contr'a dominatiunii germane atunci in apogeuлу său, si Franc'a, prin lupt'a contr'a feudalitătii, unitatea mai antăiu, era mai tardiu sub numele clasei a trei-a aveă să dè societătii base noue, omulu drepturile sale, umanitătii sberolu său.

Dăca Normanii incepura mai antăiu aventurosele loru descoperiri in Nordulu si Sudulu globulu, eră datu Portugaliloru, descoperindu capulu de buna sperantia, cu Bartolomeu Diaz, Vasco de Gama, să dè comerçului una noua cale spre Indi'a, si geniulu lui Christofu Columbu mai antăiu inea, să deschida o lume noua activitătii umane, să dè nascere comerçului maritimu si unu nou elementu de putere, averă mobiliara.

Dăca Gutemburgu a adusu unu mare servitiu societătii si omulu, inventandu imprimerea, elementulu latinu

e inse care avu mai antăiu una literatura, si care reincepă lucrarea civilizatiunii pre candu literatur'a angla si germana abié incepeă.

Itali'a mai antăiu, apoi Span'a si Franc'a dede acestu semnale de reinviere literaria cu divinu Dante, Petrarca, Bocacio, si care mai tardiu, prin reafarea literaturii clasice, aveă să dè nascere unei revolutiunii in litere si filosofa, si să produca acea scola de liberi cugetatori, precursori: mari revolutiunari ca Luter aveă să opereze in credintia, apoi Span'a cu geniile sale, pentru totu-de-un'a nemuritorie, cari inspirara pre acei-a cari aveau să dè umanitătii unulu d'in acele secole, ce facu scola generatiuniloru si glori'a genulu uman.

Dar', pre candu in ordinea religioasa, ca si in cea politica, domni despoticismulu, pre candu cugetarea se află incatenata la picioarele Sediulu papale, d'in fundulu Germaniei, d'in inaltimea Wittembergului, se aude vocea lui Luter, care elatină despoticismulu pontificalu si descătenză cugetarea. German'a respinsu totu-de-un'a Rom'a papale, ca si pre cea imperiale, că ci ea n'a potutu suferi, atătu in ordinea politica cătu si in cea religioasa, alta dominatiune de cătu ace'a a propriulu său geniu. Dar', dăca Luter a liberatu cugetarea si a adusu mari servitiu civilizatiunii, — că-ci acăsta revolutiune in cugetare aveă să-si aiba consecintie sale si in ordinea politica, dupa ce inse o va luă demtu in mana mari cugetatori ai secululu alu XVIII-lea, Luter, dîcu, n'a facutu de cătu a incatenă si mai multu libertatea de actiune a omulu, responsabilitatea fapteloru sale, proclamandu doctrina justificatiunii prin gratia. Luter, că-si toti filosofii scolei germane, porta caracterulu misticismulu, că-ci elu face parte d'in geniulu gintei lor. E sacrificiulu libertătii umane in fatia divinitătii, contrariulu misiunii omulu, scopulu ce proveditia ni l'a asemnatu, acela de a radica prin noi insi-ne si prin libera nostra vointia la libertate. Misticismulu, justificatiunea prin credintia, acăsta formăza caracterulu esentialu alu elementulu germanu, si secretulu inactiunii sale in acele cestiu, cari au de domeniu transformările si progresele politice si sociale. Stărea actuală de imbucatiune a familiei germane e consecintia geniulu său misticu si prin urmare conservative imobile.

Eră datu geniulu liberu si progresistu alu elementulu latinu, alu natiunii franceze de a portă cu demnitata acestu stindariu. Eră datu lui Descartes de a liberă

cugetarea, si mariloru cugetatori ai secululu alu XVIII-le Voltair, Rousseau, Montesquieu, etc., de a produce in tote ordinile si completu; marea revolutiune, care aveă să sfărmice o societate vechia si putreda, carea repausă pre basea cea mai absoluta a despoticismulu in tote gradele si a proclamă cu taria libertatea de cugetare si de actiune a omulu, a consciintiei sale, a resturnă despoticismulu elementulu regalitătii si aristocratiei murinde, si a construi societatea pre basele libertătii si egalitătii absolute. Revolutiunea franceza e unu abisu ce desparte lumea contimpurana de cea trecuta. Ea, construindu societatea pre base noue si formandu cetatianulu, impuse umanitatea pre calea ce de acuma inainte trebuie a urma. Si aceste principie ale mării revolutiunii, produsu alu geniulu liberu si progresistu alu ginte latine, tindă a ocold lumea, că ci geniulu ei e generosu, că-ci ea n'a lucratu numai in propriile sale interese, dar' in ale umanitătii intregu. Ea a mersu si merge neincetatu proclamandu domnia luminii si a libertătii contr'a intunereculu si a despoticismulu.

Dar' pre candu ea proclamă aceste drepturi sublime ale omulu, Europ'a retrograda, coalisata, radicata ca unu singuru omu, caută a sufocă si sufocă pentru unu timp libertatea in leganulu său. Acăsta ginte libera si generosa avu atunci ace'a-si sorte, pre care o avu salvatoriulu lumii, să fia crucificata. Identitate completa, că-ci principie-i sunt identice.

In desiertu inse poterile intunereculu se lupta contra i; d'in sangele acestui monstru decapitatu, — că ci nu potedu consideră in altu modu acea revolutiune la alu carei singuru aspectu impetrau de timire, — d'in sangele său, dîcu, existe degià Libertatea aripata, carea de asta-data aveă să plane pretotindeni, să-si asigure libertate si se triumfe asup'ra chimerei cu trei capete. Ea nu mai are frica, e decapitata fără intorcere; nu ea acum să mai turbura de sinistra siuieratura a chimerei infernale, dar' despoticismulu de suflarea libertătii. Elu se va convinge, elatinandu capulu ca betranulu lobate, că domnia sa a trecut, că-ci a recunoscutu intrinsa divinitatea ce o protege.

Dar' destulu, domniloru, m'amu intinsu mai multu de cătu voiămu, atrasu pote de acăsta situatiune: revinu la obiectulu nostru resumandu-me.

(Va urmă.)

*) Vedi Nr. 39 si 40 ai „Feder.“

aruncata pre pariete... fresce cu esceptiuni demne de tota apretuirea.

Lips'a de cărți scolare, credem si noi, că va fi sentia pre unele locuri, dar' noi cesti d'in arci-dieces'a Albei-Iulie, asiè scim, că in Blasiu s'au tiparitu cărți scol. mai d'in tote specialitatile: anume Abc-dariu, istoria biblica, aritmetica, istoria nat. fisica, istoria patriei si geografia; pote se fi vendatu tote, ce abie potemu crede; dar' acea inca e adeveru, că parintii prunciloru nu se prè ingrigescu de a cumperá cărți scol. pre sem'a prunciloru lor, ba au obvenitu casuri candu, prin cutarele procurandu-se cărțile scol. recerute, au jacutu nevendute; éca si aici lips'a de funduri anumite pentu procurarea de cărți scol. pre sem'a prunciloru amblatori la scola. Se intielege, că aceste se referesc numai la cerculu scol., in care noi avuramu ocaziune a ne inverti si a conlucra de mai multi ani; prin alte cercuri scol. pote se merge lucrurile mai bine, ce'a ce dorimu d'iu totu sufletulu nostru.

Cunoscundu deci aceste si alte impregiurari faprice, nimene, dupa opiniunea nostra, nu pote avé cuventu intemeiatu se facea imputari numai preutimii si ordin. romane, că nu se ingrigescu de scole, etc., ci, daca e se ni facemu imputari chiaru si prin diuarie, se le facemu aceste toturor acelor factori, de la cari, mai multu seu mai putienu, depinde sortea buna seu rea a scoleloru nostre, apoi vomu sef, că in cine se lovimu cu piatra, si éra-si in cine se aruncamu cu pane. Candu cine-va a facutu, amesuratu pusetiunei, pontiiei si impregiurariilor sale, cu tota resolutiunea si cu tota abnegatiunea, totu catu a potutu face in sfera sa in favorea unei cause, atunci noi cugetamu, că n'ar' meritá imputari, cu atatu mai putienu amenintari de cassare, de punere, judecata inaintea natiunei, ci dora recunoscintia, seu celu putienu crutiare.

Aceste potu sierbi si ca desluciri, respective si ca observatiuni la cele cuprinse in „Gazetta“, Nru 26, sub rubrica: „descarcarea aici nu escusa.“

R.

Camer'a representantiloru Ungariei.

Siedinti'a de la 1 maiu.

Presiedinte: Paulu Somsich. Notariu: Ales. Bujanovics. D'in partea guvernului au fostu de facia ministrii: Melch. Lónyay, b. Ios. Eötvös, Stef. Gorove si Colom. Bedekovics.

Dupa autenticarea procesului verbalu alu siedintiei d'in urma, presiedintele presinta camerei literele credentiale ale deputatului Michaiu Lázár, alesu in cotolu Albei-superiore; se tramitu la comisiunea verificatoria. — Dupa acea se presinta mai multe petitiuni, cari se transpunu comisiunei petitiunarie.

Col. Széll comunica rezultatulu votariloru d'in siedinti'a trecuta, conformu carui-a Nicolau Iankovich si Aristidu Mátyus se alesera in comisiunea pentu esaminarea diuarului camerei; éra in comisiunea de 15 pentu desbaterea proiectelor de legi despre invetiamentu se alesera: Antonu Csengery, Paulu Hoffmann, Ales. Bujanovics, Iul. Kautz, I. Rónay, Michaiu Horváth, Ios. Szabó, Colom. Tisza, Aronu Szilády, Aug. Trefort, Carolu P. Szatmáry, Paulu Ordódy, Franc. Pulszky, Paulu Nyáry si Iul. Schwarcz.

Presiedintele invita camer'a a alege in comisiunea pentu scrutarea si esaminarea fondului universitatii reg. d'in Pest'a, in locul fericitulu Ignatiu Ghytzy, unu altu membru. Se alege Franciscu Beretz.

La ordenea dilei urmeza mesagiulu camerei magnaliloru, relativa la proiectulu de lege despre infiintarea curtii de comtabilitate. Paulu Szontágh (d'in Ciana-du) propune d'in partea comisiunei centrale respingerea textului § lui 6, redactatu de magnati. — Raportulu se va tipari si pune in desbaterea camerei.

Siedinti'a se inchiaia la 11^{1/2} ore a. m.

Sabiú, 1 maiu 1870.

Pentru totu romanulu de relegea gr. or. diu'a de 1 maiu 1870, este una di de cea mai mare bucuria si importantia; una di carea va joca o forte mare rola in analele besericesci gr. ort.; de ora-ce cu acésta di, — deschidendu-se in tote trei eparchiele de acésta relege sinodele, a nume sinodulu archi-episcopescu si cele eparchiali, — s'au facutu celu d'intaiu pasiu spre mai curand'a ajungere a frumoseloru tinte, a egalitatii si cei mai depline dreptati, in sinulu acestei beserice.

Solenitatea deschiderei sinodului archidiecepsanu se facu in susu amintita di chiamandu-se in s. servitiu domnediescu Spiritulu Santu prin celebrantii parenti. (Prè Santia Sa Archiepiscopulu, D. Protosincelu Pope'a, D. Protopopu L'anna, parintele Boiu, parintele Popescu, si diaconulu Puscariu.) Servitiulu domnescu se facu cu tota pomp'a, carea o pote desvoltá

besoric'a gr. ort. la unu asemenea momentosu casu. — Dupa finirea s. liturgie, publiculu credentiosu precum si deputatii sinodali trecura in Seminarulu archidiecepsanu, parte ca se id parte la tienend'a deschidere a sinodului ca deputati, parte ca ascultatori. Una diumetate de oradu a esrea d'in beserica, fiindu membrii sinodali in cea mai mare parte presenti in sala cea mare a nunutilu localu, la propunerea unui domnu deputatu, se alese una deputatiune, carea se merge la Prea Santia Sa parintele Metropolitu, spre a-lu invita de a cuprinde scaunulu de presiedinte si a deschide sinodulu. Putinu timp, si deputatiunea esmisa veni inderetru in frunte cu Prè Venerabilulu parinte metropolitu, carele fu primitu de cátra toti cei de fatia, cu intreite si entusiastice „Sè tr a e s c a.“ Prè Santia Sa salutá apoi adunarea cu unu „Cristos u a i n v i a t u“, la ce adunarea i respunse „A d e v e r a t u c a a i n v i a t u“ Prè Santia Sa ocupá la mes'a verde, ornata cu s. evangelia si cu celelalte semne cari se receru la unu asemenea actu, scaunulu de presiedinte, si se adresá cátra deputatii sinodului cu una prè frumosa si perfecta oratiune presidiala*), alu carei-a scurtu cuprinsu este urmatoriulu: Prè Santia Sa salutandu adunarea, areta cu cuvinte viue ascultatoriloru momentositatea acestei dile de mari consecutiie pentu beserica romana gr. ort., pentu scola, sciintie, cultura poporulu, etc., areta, cum cu ajutoriulu lui Ddieu ni s'a datu nóe poterea in mana, de a ne ocarmui si de a fi egali. Dupa aceste premise, recomanda membriloru acestui sinodu marile detorintie, cari le au se le implinesca, ca se se pota ajunge scopurile cele maretie ale sinodeloru; i roga a se padf de totu particularismulu, ce'a ce cu atát'a va fi mai usioru, cu cátu in statutulu organicu este unu indreptariu, de care daca se voru tiené, voru evita tote cele ce nu aru fi bune. Cu esemple d'in s. scriptura si cu cuvinte ale Mantuitorulu dá suaturile sale parintiesci si si-esprime tota increderea in deputatii adunati, dovedindu acésta prin esemple vine de la sinodele d'in 1850 incoce. Apoi saluta inca odata adunarea cu unu „Ch. a i n v.“ si dechiara siedinti'a de deschisa. Dupa acésta vorbire, carea pre toti i-a petrnsu pana in aduncul animei, s'au alesu siese notari provisorii, done comisiuni spre verificarea deputatiloru si, la propunerea mai multoru deputati, — spre cascigarea timpulu una comisiune pentu afacerile interne. Siedinti'a s'a inchiaiatu la 12 ore merid.

Déc Ddieu ca acestu sinodu, precum si celelalte cari i voru urmá, se cospunda dorintieloru nostre a le toturor-a. Speramu, ba suntemu convinsi, că va fi asié.

†

Dela sinodulu archidiecepsanu.

Domineca la 8^{1/2} óre, conformu programulu, se se-versá st'a Liturgia si chiamarea Santulu Duchu. La 11 óre se adunara deputati in sala cea mare a semeniurulu nostru.

O deputatiune de 2 membri se duce si invita pre Escl. Sa Prè Santulu Archiepiscopu si Metropolitu Andreiu Bar. de Siagun'a ca pre presiedintele sinodului, carele venindu fu primitu cu aclamatiuni de „se tr a e s c a“ Ocupandu Escl. Sa presidulu, deschide sinodulu cu una cuventare.

Dupa acésta trece sinodulu la alegerea notariloru provisorii, cari se alegu in personele diloru: Ioanu Popescu, Ioanu Gallu, Dr. Ioanu Mesiota, Ioanu Tecontia, Moiso Branisce, si Ioanu Pop'a.

Apoi se alegu done comisiuni verificatorie, un'a pentu cele diece cercuri, constatoria d'in membri de ai cercuriloru d'in urma si vice versa. Cu aceste siedinti'a d'antaiu se inchiaia.

Siedinti'a a dou'a se deschide luni la 9 ore demaneti'a. Se cetesce protocolulu si se autentica.

Referentulu comisiunei I. Jacobu Bologa propune verificarea deputatiloru presenti, cari si-au datu credentialele cu adausulu ca, de ora ce la unele protocoale de scrutinare nu au fostu aclase si protocoalele sinodeloru parochiali, se se facea despusetiuni, ca pre viitoriu aceste se se asterna d'impreuna cu celea. Dupa o mica discussiune se primesce propunerea comisiunei.

Comisiunea a dou'a areta, că atatu d'in referatele protopresbiterulu respectivu si a le comisariulu Ioanu Paraschivu cátu si d'in protocoalele parochiali se vede, că la alegerele d'in cerculu alu III alu Sebesiulu s'a facutu ilegalitati si asiè resemnarea unui deputatu Ioanu Paraschivu se primesce, si a celuialtu, Ioanu Munteanu, se nulifica.

Desbatere viua a cursu si asup'a unei charthie a dep. Codru Dragusianulu, in carea se dice, că d'isulu deputatu si la casu de verificare nu pote lua parte la siedintiele de fatia, carea intrepertandu-se, că la nici unu casu nu se pote dep. presentá in sinodu pentu sesiunea presenta, se verifica si se accepta participarea la sinodu in sesiunile viitorie ale periodulu.

Fiindu terminate verificariile celoru sositi pana aci, notarii se alegu definitivu (toti cei alesi provisoriu).

Dupa aceea raportéza comisiunea pentu regula-

*) Se va publica in totu cuprinsulu ei si in diuarulu nostru.

Red.

mentulu internu alu afaceriloru sinodali, si se primesce celu alu congresulu, prelanga modificariile recerute de impregiurariile distinctive intre afacerile unui sinodu si unui congresu.

Se facu propuneri pentu comisiuni. Popescu propune comisiune generale, carea se se subimparta dupa trebuintie. Mai vorbesce Gaetanu si Puscariu la objectulu comisiuniloru. Cestu d'in urma propune comisiuni separate cari se potu intruni in fine in un'a generale. Se alege in fine o comisiune pentu revederea fonduriloru si socoteloru lor si se discute mai multu asup'a formei cum are se se facea.

Se suspende siedinti'a spre a se poté contielege asup'a celoru ce suntu a se alege. Dupa o pausa, se alegu in comisiunea de revisiune: Nicolau Pope'a, Ioane Metianu, Branu de Leményi, Puscariu, Gaetanu si Filipescu.

Presiedintele aduce la cunoscinti'a sinodului, că in fine a ajutatu Dumnedieu de, fara vre-o sturbire a autonomiei nostre besericesci, membrii sinodului d'impreuna cu vicariulu episcopescu se alegu si intarescu, conformu legiloru nostre besericesci, fara de vre-o influintia externa, de biserica si totu odata se incuviintieza si salariile de 2400 pentu unu vicariu si de cáte 1200 pentu cáte unu consistorialistu.

Siedinti'a III. se deschide marti la 10 ore.

Dupa cetirea si autenticarea protocolulu, presiedintele anuncia sosirea credintiinalulu dep. Mich. Orbonasiu. Actulu se transpune comisiunei de verificare.

Puscariu asterne o petitiune d'in Branu, prin carea partea brancana d'in cerculu alu XII de alegere cere a se arundá altfelu, cáci i-e preste mana a caletori pana la Eliopatacu in afaceri de alegeri. De o cam data, petitiunea se transpune biroului.

Filipescu referéza despre revederea fonduriloru. Despre rezultatulu acestei revederi vomu dá séma si noi cu altu privilegiu, candu spatiulu ne va permite a specialisá averea biserice; de asta-data spunemu numai că averea intréga e de 646 mii.

Glodariu aru fi de parere, că se se facea, alaturea cu fia-care fondu, si istoriculu originei fonduhi. Branu de Leményi propune, ca fondule de 30 mii se se numéca fondule lui Baiu, motivandu cu ostendé'a cea multa ce si-a datu acestu barbatu pentu esoperarea dedaunarei locuitoriloru d'in Sinc'a-vechia, cari pre tempulu Mariei Teresiei, pentu că nu vrura a lua parte in reg. confiniariu infiintiatu pre atunci, au fostu siliti a parasi casele si mosfele lor. Acésta propunere nu se primesce pentu că, precum observá Gaetanu, numele lui Baiu se va eternisá, daca se va face amintire in istoriculu fonduriloru de ostenelele lui.

La ordenea dilei e alegerea unei comisiuni bugetarie, pre care Puscariu o propune se fia de 12 insi.

Presied. recomanda si alegerea unei comisiuni pentu arondarea cercuriloru electorali, carea in fine se primesce si, dupa o pausa de vre-o cáte va minute se alege un'a de 10 insi.

Presiedintele atrage atentione sinodului asup'a afacerii celei importante a sinodulu si adeca asup'a constitutiiei consistoriului si provoca pre sinodulu a cugetá seriosu, totu odata inse fara prè multa aménare, asup'a acestei cestiuni.

Intro parentese facemu cunosentu publiculu, că in doue conferintie forte seriose si lungu s'a ventilatu cestiunea constitutiiei consistoriului. Pana candu scriemu acéstea, ea se inverti pre langa statorirea principiulu daca se se admita si pre viitoriu acumulara oficielor. Pre cátu cunosecemu opiniunile deputatiloru, cei mai multi sunt contr'a acumularii si adeca: odata, ca se nu ocure impregiurarea de a se face cine-va judecatoriu in doue instante, si pentu ca se-si pota vedé fia-care consiliotios de oficiulu seu. Credemu că acéstu principiu va si invinge, pentrucá temerile aduse inainte de o parte, că nu voru fi salarie de ajunsu, incepu a disparé.

„Telegr. Rom.“

Pest'a, 7 maiu 1870.

In numerulu 33 alu diuarului „Albina“ a aparutu unu articlu sub titlulu: „Representantia fundatiunei lui Gozdu“, in care auctorulu si-areta nemulțumirea sa cu alegerea dloru Alduleanu, Puscariu, Fauru si Dionisiu Poenariu de representanti ai numitei fundatiuni si, facundu-si despre fia-care d'intr'acesti domni anumite observari si cu deosebi despre alegerea dlui comite supremu Ioane Fauru, dice: „nesmintitu că Gojdu nu i va multiami parintelui eppu Popasu, daca se voru intalni.“

Fara de a cautá intentiunea articulu mentionatu, subscrisulu, care am fostu fericitu a me bucura de increderea repausatulu mai preste 4 ani, si, in cátu scriu eu, si nguru am fostu initiatu in intentiunile si parerile fundatoriulu relative la fundatiune si la representantia ei, — me sentu silitu a face unele observatiuni objective la articulu mentionatu d'in „Albina“ si a asigura pre auctorulu acelu articlu, că alegerea Diloru Alduleanu, Puscariu, Fauru si Poenariu, de re-

presintanti ai fundatiunii lui Gozdu, s'a facutu chiaru dupa vointi'a piului fundatoriu.

Acést'a o sciú d'in propri'a declaratiune a repausatului fundatoriu care, in vér'a trecuta, incredintiandu-mi recompenarea testamentului sêu facutu inca in anulu 1867, l'a intrebarea mea, cá cum intielege dinsulu alegerea representantii prin natiune, mi-respunde, cá „representantii sê fia alesii, in contielegere, prin archiepiscopulu, episcopii, prin veduv'a si prin Poenaresci; éra, pentru venitoriu, representanti'a sê se intregéscá ca in-sa-si pre sine.“

Ací facendu-lu atentu, cá alegerea e impreunata cu multe greutáti, si punendu-i intrebarea, cá ore nu ar' fi mai cu scopu a denumi d'in capulu locului pre representanti, repausatulu mi-respunde: „Da! ar' fi bine, si daca me voiu senti mai slabu, i voiu denumi intr'unu codicilu.“ Totu-o-data cugetandu-se, cá cine ar' fi de denumitu, s'a exprimatú cá: „D'in partea transilvanianiloru ar' fi bunu Alduleanu, ar' fi bunu Puscaru (acesti doi domni, in urm'a provocarei repausatului, au fostu martori la autenticarea subscrierei testamentului); éra d'in Ungaria ar' fi bunu Fauru, si ar' fi bunu Antonescu“ (protojude in Carasiu). Ací repausatulu s'a opritu, pre altii nu a mai numitu; si lucrulu a ramasu dara asié, cá va denumi mai tardiu pre representanti.

La autenticarea testamentului, fericitulu Gozdu érá degiá morbosu si dupa ace'a nece cá s'a mai insanetosiatu; despre testamentu nu a mai vorbitu; si eu nu am avutu curagiulu a-lu rogá ca sê faca mentiunatulu codicilu, mai vertosu dupa ce nu credeámu, cá morbulu sêu sê fia atátu de periculosu; — codicilulu a ramasu dara nefacutu.

Ce se atinge de alegerea dlui Dionisiu Poenariu, repetu numai cuvintele d'in articolulu de sub intrebare, dupa cari „d. Poenariu e o personalitate care, in intiesulu testamentului si dupa impregiurárele familiare, érá sê intre in representanti'a la tota intemplantara.“

Asié dara, d'in contra, Gozdu va multumí nesmintitu alegatoriloru, — daca i va intalni, — pentru alegerea corespundiatoria vointiei sale.

Mai amu in fine sê observu cá, dupa cunoscinti'a mea si a altoru-a, repausatulu a traitu cu D. comite supremu alu Carasiului, Ioane Fauru, in cea mai buna armonia si amicétiá; — si cu acést'a mi-amu implinitu detorinti'a facia cu umbr'a piului fundatoriu si facia cu adevéru.

Gerassimu Ratiu,
juristu la universitate.

VARIETATI.

* (Una mare noua.) Diurnalulu „France“ scrie: Dupa ce d. Ferdinandu de Lesseps a isbitutu a impreuná doue mări, elu proiecteaza acum a face una noua mare. Este cunoscuta, cá caletorii cari voiajéza desu in Africa centrale, sustienu, cá pre teritoriulu pustietátiloru Saharei a fostu alta-data una mare. Pre bas'a acestoru presupuneri, dl. de Lesseps a tramisu cáti-va ingineri, cari sê examineze teritoriulu. D'in aceste examinári, cari sunt degiá terminate, resulta cá teritoriulu Saharei este mai josu cu presté 80 urme decátu nivelulu mării rosie, si cá cu cátu se strabate mai multu in interiorulu pustietáti, aduncimea ié dimensiuni mai mari. D'in tote aceste concludé dl. de Lesseps, cá unu canalu de 15 mile ar' fi suficienu pentru impreunarea pustietáti Saharei cu marea rosia, ce'a ce ar' redá acestei pustietáti primitiv'a ei destiatiune si prin care s'ar' face unu usioru midilocu de comunicatiune cu Africa centrale, animandu-se prin acést'a forte multu continentulu africanu. Cercetárele si proiectele pentru acést'a intreprindere se continua, si diurnalulu adauge, cá preste unu anu de dile se voru poté chiaru incepe lucrárele.

* (Originea descoperirii capului.) Intr'unu tratatu alu anglesului Dickens despre perulu celu lungu si perulu celu scurtu, se spune intre altele, cá Britanii si Galii lasáu sê cresca perulu loru pâna ce ajungeá la talpele pitioriloru. Romaniloru, cari mai tardiu au subjugatu ambele state ale acestoru popore, li-a displacutu acestu lungu peru si au fortiatu pre Galii si Britanii sê si lu tunda. Pre la inceputulu secululu XV, Pharamond fundá regatulu sêu in provinci'a carea se numesce asta-di Francia. Galii au fostu scoboriti pana la servilismu, si invingutorii au pus, fára indurare, forfecel pre capulu victimelor loru. De atunci a devenitu in Europa regula generale, ca perulu celu lungu sê fia unu apanagiulu alu omeniloru cu rangu d'intr'unu statu. Nu numai sclaviloru, dara neci chiaru cetatianiloru si cultivatoriloru nu li érá permis a portá peru lungu. Sclaviloru li se taiá perulu chiaru pâna in secululu XVII. De atunci dateza usulu de a-si descoperi capulu, care nu va se díca alta decátu: „Vedeti, domnulu meu, eu sum servulu domniei vestre; nu am peru lungu.“ (Mercantil.)

* (Multumita publica). Subserisulu multumesce onorab. domni, cari binevoira a-lu ajutá pentru a poté continua cursulu studioru, si anume: onorab. d. Georgiu Popu, jude orf 5 fl. si onorab. d. Andreiu Cosma, subinspectoru scol. 5 fl. Roga totu-una-data pre acesti onorab. dd. sê binevoiesca a primi ferbinta multumita. — Beiusiu, 8 maiu 1870. St. Achimu, studinte de cl. VIII. gimnas.

* (Preutii protopopiatului) gr. cat. de Vasiadu (cottulu Bihariei), adunandu-se intr'o conferintia districtuale, decisera a nu tramite deputati la congressulu autonomiu magiaru d'in Pest'a. — Salutámu pasiulu romanescu alu protopopiatulu de Vasiadu, si dorimu ca cele-lalte protopopiate inca sê lu urmeze.

* (De la reuniunea sodaliloru romani d'in Sabaiu.) Reuniunea acést'a esiste acum de trei ani si mai bine. Concursulu celu inca putienu alu romaniloru la meserie face ca numai cu incetulu sê cresca numerulu industriasiloru nostri nationali si prin urmare si ai reuniunei nostre. Cu tote aceste-a dinsa spereza, cá ajungundu in unu spatiu mai largu, va poté respirá mai liberu, si aerulu acestu-a va face sê prospereze si poterile ei mai tare; in siedinti'a d'in urma a comitetulu ei s'a decisu a se luá una localitate mai spatiosa, cu mai multe incaperi pentru intelnirea membriloru ei: pentru prelegeri, lectura si petrecere. — Conformu §. 3 c. d'in statute, ea primesce si membri ajutatori cari, pre langa una taxa de 25 cr. pre luna, devinu atari membri si se bucura de beneficiile prelegeriloru, lecturii si petrecerii celor-lalti membri. „Telegr. Rom.“

* (Unu ministru ca crou alu unei scene tragice.) Diuarulu „Tagespost“ d'in Gratiu publica, cu privire la trecutul actualulu ministru pentru aপরarea tierci, Bar. Victoru Widmann, unascena pre cátu de scandalosa pre atátu de tragica, si carea a produsu una sensatiune forte rea atátu in cercurile guvernamentale cátu si in intrega poporatiunea Vieni. De orace rol'a principale o joca in acést'a scena unu individuu, care se afla in pusetiunea cea mai frumoasa d'in societatea omenesca, si care este chiamatu a dírege destinele a milionu de supusi, credemu a nu fi superfluu, sê punemu innaintea onor. nostri cetitorii unu estrasu cátu se poté mai precisu si scurtu despre tote cáte le scrie numitulu diuaru d'in Gratiu despre noulu ministru austriacu pentru aপরarea tierci. Pre tempulu statiunárii sale in Gratiu (in an. 1857), in calitate de locutenente primariu in regimentulu de ulani „principele C. de Liechtenstein“ nr. 9, V. Widmann érá ospe regulatu alu cofetariulu Mayer, inse unu platitoriu reu. Proprietariulu cofetariei a invitatu pre ospele sêu, ca sê insemne tote ce mananca si bea; acestu-a inse nu sa invitoitu, si asié cofetariulu a opritu pre personalulu sêu ca sê mai dde ce-va acestui ospe. Cu tote aceste locutenintele Widmann, érá acum'a ministru pentru aপরarea tierci, nu a incetatu d'a cercetá cofetari'a lui Mayer, manca acolo si apoi se departá fára ca sê solvesca sêu sê díca ce-va. Cu alta ocaziune ospele fu primitu de proprietariulu cofetariei cu cuvintele, cá cine nu solvesce, acelu-a neci nu i-se va dá nemica. Widmann negá, cá n'ar solvi, inse servitorii afirmara contrariulu. Acést'a infuriá pre cavaleriulu oficeriu, scose d'in bosunariu una bancnota de 10 fl., o aruncá pre mésa si voi se palmeasca pre Mayer; fu inse retienutu de unu capitánu, care se aflá in cofetaria. Tenerulu cavaleriu inse nu renunciá la post'a de resbunare; deci intrandu intr' una séra in numi'a cofetaria, incepé a corbaci pre Mayer, si parendu-i pré mica acést'a resbunare, scose sabia si infuriatu loví pre Mayer in capu, care, in urm'a ranelor capetate, si mori preste cáte va dile. — Dreptu pedepsa, eroulu oficeriu fu transpusu in Moravia si trebui sê cuitéze; érá tribunalulu militariu lu condamná la una desdaunare de 5000 fl. in favorulu veduvei ucisulu. Acést'a este bravura si eroismulu manifestatu de unu oficeru subalternu, érá acum'a chiamatu in consiliulu coronei austriace.

Una foia vienesa comunica, cá Majest. Sa a chiamatu la sine pre presiedintele ministerulu c. Potocki si c. Beust, imputandu-li prin cuvinte aspre, cá atari numiri compromitu autoritatea coronei si a consiliariloru ei. Scirile mai recinti spunu, cá ministru Widmann, nepotendu resiste tribunalulu opiniunei publice, si-a luat remasu bunu de la portofoiulu ministerialu, presentandu Majest. Sale demissionarea sa, carea fu primita numai de cátu.

Sciri electrice.

Vien'a, 9. maiu. Bar. Petrino va merge in dílele aceste la Prag'a, pentru a tiené conferintie cu cehii. Caletori'a contelui Potocki la Prag'a depinde de la resultatulu acestoru conferintie.

Carlovitiu, 9. maiu. Innainte de inceperea consultárilor a supr'a obiectelor de la ordenea dílei, oficerii Borojevics, Scharunac si Trumics si-depuu mandatele, ce se ié spre soinu-

tia. In loculu lui Stratimirovics, care si-depu mandatulu de deputatu pre cale telegrafica, conchiana substitutululu lu. — Conferintia aproú despusetiunea, ca tabelele scolare sê se impo pre cale administrativa. — Se cetesce raportulu comis. verificatoriu. Mletics face recriminatiune contra comandei generale d'in Petruvaradinu pentru amestec illegalu in alegeri si intrige contra alegatoriloru. Se decide cassarea tuturor alegeriloru d'in Sirmiu, ca illegale.

Florenti'a, 9. maiu. In provinci'a C. tanzaro s'au ivitu bande republicane de insurgenti cari fure atac te de trupe la Filadelfia. Insurgentii o luara la fuga, lasandu in urma le mai multi mori si raniti.

Vien'a, 10. maiu. „Presse“ publica in r. sêu de asta-di urmatoriele: Guvernulu anglez insiste pentru demissionarea cabinetulu grecesc avendu a se suscepe, sub influinti'a si ajutoriu activu alu Angliei, una purificare energiosa Greciei, si cu ocaziunea acést'a ar urmá suspá de ea libertátiloru constitutiunali. Regele si trega famili'a regesca va caletori in strainetate pre mai multe lune, érá dictatura interimá pentru esecutarea acestoru mesure se va dá uchiulu regelui, principelui Johann.

Parisiu, 9. maiu, sér'a. In casarm'a Clétean d'Eau au votatu 1625 eu da si 1133 eu é Resultatulu votárele in garnisonel d'in intru fa 219,200 voturi da si 36,59 ba. Resultatulu total luandu afara 8 arrondissemente, despre a carore votare inca nu se scie nemica, face 7,105,00 voturi da si 1415.000 ba.

Parisiu, 10. maiu. A sera erupsera a turburári. Una banda mare cutriera piati'a Faubourg du Temple, intonandu marseillaise si eschí mandu de repetite ori: Traésca republica! Dupa ace'a se resturnara trei omnibuse si se facú u baricada, carea inse se delaturá numai decátu unu ettachmentu de venatori curatí patia Faubourg du Temple. Una alta baricada se facú Rue Folie Méricourt si se resturnara doua omnibuse. Inse baricada acést'a fu numai decátu o pata de gard'a parisiána. Multimea eschiamá: Traésca Rochefort! Tote boltele d'in cartfru erinchise. Una a trei-a baricada se aredicá in Rue Meau. Sergentii cetáti imprasciara pre bulevardu Vilette una banda cutrieratoria. Unu despartementu de trupe atacá innaintea casarmei Chate d'Eau una multime de poporu, pentru a curá spatiulu, si cu acést'a ocaziune unu conducutor deveni greu ranitu. Se díce, cá unu militaru care faceá servitiulu de sentinela innaintea casarmei, ar' fi dísparutu. Unu altu militaru a trecut pre partea conturbatoriloru, fu inse prinsu sergentii cetáti. Unele grupe strigara innaintea gradinei Luxembourg: „Traésca urma traésca Rochefort!“ In departemente domna linisce perfecta.

Carlovitiu, 10. maiu. In siedinti'a asta-di si-depuse mandatulu si deputatulu d' Mitrovitiu, majorulu Runjanin. Alegerile d'in Sirmiu se cassara, ordinandu-se alegeri noue.

Belgradu, 10. maiu. Princes'a Ju renuciá, in favorulu lui Milan IV. si in alu Serbia drepturile sale, relative la averea mobilu imobie a fericitulu principe Michaiu.

Bucuresci, 10. maiu. Primulu tren alu cali ferate a facutu calea de la Braila p' innainte de Buzeu cu doue mile. Lini'a rata Buzeu-Bucuresci se va deschide in luna iuliu.

Parisiu, 10. maiu. Resultatulu totalu votarei plebiscitulu, afara de Algeri'a, face 7,210,296 voturi da si 1,530,610 ba. 25,000 militari au votatu cu ba. In an. 1851 au votat cu ba: 33,090 militari.

Bursa de Vien'a de la 13. Maiu, 1870.

5% metall.	60.40	Londra	123.5
Imprum. nat.	69.70	Argintu	121.5
Sorti d'in 1860	96.40	Galbenu	5.5
Act. de banca	724.—	Napoleond'or	98
Act. inst. cred.	254.—		

Responsuri. Dlui A. Voda, parocu in Ormeu Protocolulu anului trecutú areta, cá rev. d. Gr. Elu in restantiá cu pretiulu unui patraru d'in sem. I; la noirea prenumeratiunei pre sem. II. s'a tramisu m 6 fl. restulu prin urmare a ramasu. Bine ar' fi, dacú dnii restanti s'ar ingriji astu-feliu.

Proprietariu si editoriu **ALESANDRU ROMU**
Redactoru respund. interim. **IONU POBUTU**